
Književna poročila

dobi komaj našla odziva. Remec je v podnaslovu zbirke napisal oznako «mlade povesti» in prav je storil; kako je že ponosen vzpon v epilogu, napisanem v zadnjih letih, v njem že zveni zrela moška beseda. Vidno je, da je Remec tem povestim zdavnaj odrasel; zanj pomenijo pot razvoja, zadovoljen pa bo ob njih tudi marsikateri bralec.

Mirko Pretnar.

J. = P. = Rabaté: La geste de Marko. Poèmes épiques des Serbes. Tananarive. Pitot de la Beaujardière. 1922. 214 str.

«Ali bi ne mogel postati francoski jezik sredstvo, ki bi odkrivalo drugim narodom velike lepote čudovite srbske poezije in s tem obogatilo — že Goethe je izrazil tako željo — skupne temelje univerzalne književnosti?» (Iz predgovora k pričujoči knjigi, str. 10.)

J. = P. = Rabaté, v kolonialnem mestu Tananarivi na Madagaskarju živeči, še malo znani francoski poet, je prišel med vojno v stike s Srbi in se, od njih močne narodne poezije očaran in oplojen, odločil postati guslar, glasnik naše epske pesmi v tujini in posvetiti svoje pesniške in jezikovne zmožnosti «nerazdružni intelektualni alianci med Francijo in Jugoslavijo». Ima že nekaj prednikov. Naj navedem hitro znanega mistifikatorja Mériméeja, barona d'Avrila, potem Augustea Dozona, bivšega francoskega generalnega konzula na Balkanu (zbirko jugoslovanskih junaških pesmi, Leroux, 1888) in pa Philéasa Lebesguea (glej dr. Debeljakovo poročilo v letošnjem «Ljubljanskem Zvonu», str. 125.!).

Knjiga «La geste de Marko», posvečena «à la Nation serbe-croate-slovène» in «au roi Alexandre I», obsega uvodoma Zmaja Jovanovića «Chante gouzla», nato pa devet pesmi iz Markovega cikla. Vsaka teh pesmi je posvečena spominu enega naših starejših književnikov. Pesem «Marko in hčerka arabskega kralja» je Rabaté pripisal «à la mémoire de V o d n i k, précurseur de la renaissance slovène, auteur de l'Ode 'Réveil de l'Illyrie' (1811)». Zbirka ni točen prevod srbskih narodnih pesmi, ampak samo dokaj široka prepesnitev nekaterih odlomkov iz velike epske pesnitve, prosto preludiranje na izbrana temata iz obširne epopeje. Avtor se ni oklenil prvotnega ritma in prvobitne pesniške dikcije. Zadovoljil se je — kakor sam pravi — «à reproduire le mouvement mélodique et l'enluminure des chansons de geste». A se mu tudi to ni preveč posrečilo. Narodna pesem je kratka, točna, jasna, Rabaté pa pripoveduje na dolgo in široko, primerja, okrašuje, zavlakuje. Guslar poje: Vino pije kraljeviču Marko sa staricom Jevrosinom majkom (Oranje kr. M.). V knjigi «La geste de Marko» čitaš ta verza tako-le raztegnjena:

«Marko Kraliévitč, à la haute stature,
avec sa mère, un soir, boit le vin noir des ceps,
le vin qui met au coeur la soif des aventures
et que le ciel mûrit aux coteaux de Prilep.»

Približno taka je vsa prepesnitev, katero deloma krasé, deloma pa grdé lesorezi, ki jih je avtor sam zamislil ali pa precej okorno posnel po Meštrovičevih skulpturah.

Ali bo mogočna pesem o junaškem kraljeviču — tako izpremenjena — dosegla svoj namen? Zanimanje za srbsko narodno epiko bo gotovo zbudila. Prave, tipične, literarne slike epskega cikla o hrabrem Marku pa si bo tuji bralec iz te zbirke mogel ustvariti bore malo. Če avtor misli, da bo to delo pomagalo Francozom «pénétrer le mystère des poésies primitives» (citat iz E. Montéguta, str. 8.) ali pa pokazati tujcem «le musicien et le poète de toute la race slave» (po Mickiewicz, str. 8.), se pač moti. Na vsak način pa moramo biti poetu,

ki na platnicah obljublja spet dve novi pesniški zbirki, «Les Haïdouks» in «Kossovo! Kossovo!», hvaležni, da opozarja tujce na naše slovstvene lepote in opravlja v svetu pionirsko delo kulturnega zbližanja. *Dr. Pavel Karlin.*

KRONIKA

Drama. Umetniška žetev pretekle sezone v splošnem ni bila posebno bogata. Mimo številnih, bolj ali manj brezbarvnih, za slovenski oder, njega rast in razvoj kolikortoliko malopomembnih stvari, ki so zablodile k nam nekako slučajno, preko dvomljivo uspelih poskusov, s slovenskimi igralci v originalu vprizarjati tuja, dasi v sorodnem jeziku pisana dela ter končno razen dvoje, troje res pomembnih, umetniško polnovrednih ter igralsko dostojno vprizorjenih inozemskih del, bo moral kronik slovenske drame zabeležiti predvsem tri premijere originalnih dramskih del, ki po svoji literarni vrednosti in igralski interpretaciji najvidneje osvetljujejo sedanji nivo dramske in igralske umetnosti pri nas.

Kdor pa bi razen tega v repertoarju pretekle sezone rad videl linijo, razvojno črto, nekak pozitiven program, ki zavestno gradi in zida mlado stavbo slovenske dramske in igralske umetnosti, te črte, se bojim, ne bo zasledil. Ta šesta sezona izza obnovitve slovenskega gledališča pomenja bolj oddih nego napredek, hipen zastoj, razgledišče preko dosedanjega dela in uspeha: v žarišče ene sezone projicirani napor in prizadevanja petletne volje, vrline in nedostatki, zmage in porazi. Edino važno in pozitivno v repertoarju pretekle sezone je izrazita volja, intenzivnejša nego doslej gojiti originalno slovensko dramo. To je — upam — znak za bodočnost, vesel obet nove dobe, opomin igralcu in pisatelju. Priznati je namreč treba, da je v prejšnjih petih letih originalno slovensko delo — ne po krivdi dramaturgov — prišlo na oder le poredkoma, mimogrede. In ni njega vprizoritev raznetila avtorja za novo delo, niti ni delo ogrelo igralca in publike (izvzemši Cankarjevo «Pohujšanje»), pa najsi so nam v ti dobi govorila z odra najraznovrstnejša domača pisateljska imena: Ivan Cankar z večino svojih del, Fr. Finžgar, Ant. Funtek, Pavel Golia, Fr. Govekar, Al. Kraigher, Stanko Majcen, Ant. Medved, Ant. Novačan, Iv. Tavčar, Ivo Šorli... Zakaj vsa ta dramska dela (tudi večina Cankarjevih dram, čeprav so pisane z odličnim umetniškim instinktom) pogrešajo enega, najbistvenjšega: dramskega elementa. Dramski element pa ne obstoja samo v zapletu in razpletu nekega dejanja, v katastrofi ali veseli pobratimiji (to vam končno napravi vsak reporter), marveč je fluid, ki ga dramatično organizirani umetnik izžareva v poslednja vlakna svoje stvaritve, s katerim prešinja najneznatnejši prizorček in dozdevno najbrezpomembnejšo besedico, je dan in noč, ki se iz vseh obzorij hkratu vsiplje na dejanje in nehanje kreatur, ki so se pred stvariteljskim očesom pisateljevim iz laživideza vsakdanjosti obudile v svoje prvotno, pravo in edino resnično življenje. Pomanjkanje te polnokrvne dramatičnosti pri naših dramatikih priča, da so to lahko sicer izvrstni pisatelji, celo umetniki, niso pa v svojem bistvu polnovredni dramatični pisatelji.

Drama je organično vezana na oder. Naše gledališke prilike pa so zakrivile, da smo pisali drame brez odra, brez tistega oderskega instinkta, ki je nujno potreben vsakemu dramatik. Tako je prišlo, da večina naše najboljše dramske produkcije ne sega preko dobrih «knjižnih» dram («Pohujšanje» je seveda izjema) in da smo se v svojih najboljših modernih delih naslanjali predvsem na